

H. Barbócz Ildikó

A tenger Rimininél

Szobánk a Hotel New Primula 3. emeletén. Nappali nagyságú terasz tartozik hozzá (a miénk a legnagyobb a szállodában), az üde zöld színű pineák teteje karnyújtásnyi távolságra, jobbra a távolban kb. 150 méternyire a tenger, balra az Appenninek sziklás csúcsai látszanak. Két tűz közötti állapot, könnyen el tudom most képzelni helyzetünket a „csizma” szárában.

Szegény tenger! Nemcsak a szállodák sűrű sora, de a homokra épített, kitelepült bárók tömkelege, a napernyők és napozóágyak erdeje lepi el és be a partot, a tengernek szinte nincs is kifutása, tere, az emberi civilizáció próbálja meg bekebelezni, a kiépített kék-fehér járda a habokig húzódik. Igaz, hogy aztán esténként ezen lesétálva gyönyörködtünk az éjszakai fodrozódásokban. Szerencsére a tenger sem hagyja magát, állandó támadásban él. És mindez a kiépítettség 17 km-en keresztül Rimini partjainál!

Az első reggel haragos szürke színben ébredt. Széles parti sávban olyan volt, mintha kormot mostak volna benne, feketeségét bizonyára az összetoredezett fekete kagylók és algák egyvelege adta, de nem tudni pontosan. Az állandó szél és a hullámvész a homokot is fölverte, zöld algamezők csúfították a partot, úgyhogy egyáltalán nem volt gusztusom ez alkalommal a vízben megmártózni. Én, aki imádom a tengert, én, aki imádom úszni! Most ez a csúfság esett meg velem 20 év óta először! A vize pedig langyosnak tűnt, miközben salvataggiótól salvataggióig (parti őrség) sétáltunk mezítláb benne. Erről a sperlongai tapicskolások jutottak eszembe leginkább. Különben mindenhol a piros zászló volt felhúva, nem is fürdött a tengerben az egész szakaszon csak három ember. Ittlétünk alatt azért adódott alkalom a fürdésre. Jó pár métert gyalogolni lehetett benne, visítózva, önfeledten fogadtuk a hűvös habokat, míg testünk hozzá nem szokott a hőmérsékletéhez. Mindez percek alatt lezajlott. Ha nyakig merültünk a tengerben, már élvezhettük is a sós víz csapkodásait, amint feltornyosulva közeledtek felénk, majd erejükből veszítve s testünk által megtöretve szelídültek tova. Fekete és szív alakú kagylók, tarisznyarások, csigák fuldokoltak partra vetetten a sekély vízben, miközben én boldogan lubickoltam a vízben, imbolyogtam a barázdákon, kikerülve az éles kagylóhéjakat. Szememmel sokáig kutattam érdekesnek, szépnek tűnő osztrigavázak után a gyűjteményembe, aztán a hullámok kifutásába szédültem bele, a hullámlovagok futását követtem a távolban, ernyőikkel színes félholdakat rajzolva a tenger kékje fölé. A bőség zavara állt elő, szinte nem is tudtam, melyik látványt részesítsem előnyben. A koncentrált figyelem, a messzeségbe pásztázás mégsem fárasztott, sőt egyenesen oldta a feszültséget, kisimította az idegeket. Sehogy sem akaródzott a vízi sétát abbahagyni. Még!

Még! – súgta a lelkem, erősködött a testem, s marasztott a tenger. Nem csupán legenda, miszerint a nagy kékségben való megmerítkezés majdnem olyan jót tesz, mint a magzatvízben való lubickolás. A tengervíz különleges hatásának, csodálatos erejének köszönhetően úgy éreztem, mintha megfiatalodtam volna. Megköszöntem állandó adakozó természetét, amellyel találkozásainkkor minduntalan elhalmoz. S azzal a szokványos gondolattal búcsúztam el tőle, hogy nélkülem is folytatja majd örökmozgó munkáját, s remélem, még visszavár!

Milyen volt a tenger? – kérdezte a húgom. Szép. Hullámozott. Szépen hullámozott. Biztosan ezt akarta hallani. Valójában önmaga volt: színe – és alakjaváltozó, amely a galambszürkétől a kékes feketéig terjedt, napszaktól, széltől, esőtől, a napsugárzástól, a felhőktől függően, s talán kedve szerint is. Álmos szemmel is mást lát az ember a teraszról, meg mikor úszik benne. Az algazöld a felvert homok színével keveredik, viharos szélben haragos kékben tombol fehér csipkeszegélyekkel, esti fényben az éjszaka feketéjében borong, mint szétnyílt kagyló egyik lemeze.

A vele való találkozások során Riminiben mindig hullámozott, olyannyira is, hogy pillanatokra el-eltűntek a bóják piros gömbjei szem elől. Ritmikus mozgásnak, a tenger táncának voltunk szem- és fültanúi, merthogy a látványhoz hanghatások is társultak természetesen. Elképzeltem egy vak embert, aki csak a morajlást, a csobogást, az üvöltést, a sistergést hallja, s egy süketet, aki csak a hullámok taraját, partra futását látja. De van, amit közösen érzékelünk: a víz sós ízét, jóleső langyosságát, selymes simogatását, lebegtető játszadozását, netán kemény ütését, vonzó és taszító erejét, a tengerfenék hullámos barázdáit, a sekély víz biztonságát és a mélység mámorító szépségét, melybe olykor félelem is vegyül. A tengerről nem lehet csak feketén vagy csak fehéren írni, mert percenként változik. Ez a lételeme. A követhetetlen, a megfoghatatlan, a felfoghatatlan benne a szép. És az, hogy ezt állandóan keresni kell benne, felismerni, de csalóka igazság, mert sohasem fogjuk megtalálni. Kiismerhetetlen. És zenghetünk hozzá ódákat, írhatunk róla végtelen esszéket, mind kevés. A tengert látni kell!

Egy kubai énekesnő így vallott kedvenc időtöltéséről: „Klasszikus zenét hallgatók otthon, és nézem a tengert a szobám ablakából... Hihetetlen élmény a tenger látványa, nem adnám oda semmiért.”

A nyári turista a szelíd arcát, azúrkék színét, tiszta fehér fodrait keresi, s legtöbbször meg is találja. Az ember dicsérei is ilyenkor, mint egy gyereket, és hálás is neki. Ha már befizetett egy tengerparti nyaralásra. Én most legfőképpen azért voltam hálás neki, mert a közelében lehettem, s ebben a közelségben újra a természet gyermekének érezhettem magam, amit az ember ebben a modern korban már ritkán mondhat magáénak. Lassan el is felejtí ezt a szerepét. Én, a kicsi ember, s a tenger, a hatalmas őserő ott voltunk, ott éltünk egymás mellett, egymás társaságában hét napig – mint a mesében – felejthetetlenül.

Bősze Balázs

NAPLÓRÉSZLET

Acélkék csónak ringatódzik a lét tavain

Mivel régóta nyitom a képzőművészet tárlatait, régóta tudom, hogy egy szerény otthoni képtár alapjaihoz, felépítéséhez a legjobb az, ha a hálás kiállítótól képet kap ajándékba a tárlatnyitó. Főleg, ha meg volt elégedve a felkért prezentációval. Ám az már kevésbé tudott, hogy a megnyitó jó közreműködője komoly munkát végez a felkészüléssel.

Úgy kezdem, hogy cikkeket, tanulmányokat keresek és böngészek arról, akire készülődöm. Majd meglátogatom, meghallgatom az életéről, a hitvallásáról, s mindenről, amit fontosnak tart. Megnézem a képeit, amelyeket kiállítani szándékozik. A képekről azonnali impresszióimat jegyzetelem, s az alkotó kommentárjait. A következő napon vázlatokat készítek, modellezem azt, amit felépíteni akarok. Majd már harmadik vagy negyedik napon nekiülök megírni. Szakaszosan írok, kézzel, vonalas, kemény fedelű füzetbe, közben megiszom egy-egy pohár bort, s gondolatmentes tevékenységeket végzek. Ha késznek ígérek, átolvasom, kiegészítem, tarkítom piros színű bejegyzésekkel. Majd számítógépbe diktálom, s amire készen van, ráment egy jó hét. A megnyitón, ahol a látogatók állnak, igyekszem röviden, hangsúlyosan felolvasni az írásomat. Többnyire hat-nyolc perc alatt végzek is vele.

Raunio Maria külön, nekem festett egy képet. Kékes-acél alapszínben, a vízen ringatódzik, fodrokat hasít egy magányos csónak. De ez csak a felületes szemlélőnek magányos, attól még nincsen egymaga, hogy – látszólag – nem ül benne senki, sőt az evezők sincsenek a képen. Hol vannak? Valahol.

A – magányos csónak – súlyos terheket cipel. Vízen követi az észak felé vonuló vadászokat oda, ahol a hód tanyázik, és tóparti dús legelőkön harapja a füvet a jávorszarvas. Finnországot, mert a csónak ott van jelen, meg az alkotóművész, Maria kedvelt tárgyai között, az ezer tó országának becézik, de ez tényleg csak becézés, hiszen tavalyinak, kisebbeknek, nagyobbaknak, tízezrét is számolja a térképész. Nem is tudni, a vizekben vannak-e a szigetek, vagy egy ország öleli a vizeket, tavakat. A csónakban láthatatlanul ott ülnek a turkui domonkos rendház szerzetesei a 13. századból. Fésűs kerámiában visszük a csónak aljában az elemózsiát, burgonya-laatikkót, egy másik agyagedényben kalakukkót (cipóban sült hal). A helsinki öböl előtt siklik a csónak beszédes, társas és élő magányunkkal, Suomenlinna erődje előtt, akárcsak a Dunán hajókéznánk Komáromnál, a királyok kapujában a zirci születésű Reguly Antal emeli kezét, int nekünk, míg a ten-

gerkébe öltözött finn katonák masíroznak föl-alá, őrségben a bástyák sokszögben épült ormain. I. Sándor cár, a finn nagyherceg fúvat kürtösökkel gyülekezőt a diétára, s tesz ígéretet a porvooi székesegyházban a rendek előtt. Zsoltárokat viszünk lélekvesztőnkben, Mikael Agricola fordította ószövetségi verseket, a parti postafiókban képeslapot árulnak a „finn hajadon”-ról, aki zúgó vizek fölött lobogtatja fehér alapon tengerkék keresztes lobogóját. A hajadon egy másik képen a törvény könyvét tépi ki az orosz sas körmei közül. Fehér ruháját tavi és tengeri szelek csavargatják, piros öve fogja össze az öltözékét. Szőke haját a vízzel párhuzamosan kavargatja a vihar. A finn nemzet jelképe, a karcsú és szép leány majdnem hasonmása Maria Raunionak, a különbség annyi, hogy Maria a szebb, mint a képeket népviseletbe öltözött leányalak. Itt csónakol velünk képzeletünk, elménk viszi a svéd származású, Carl Gustaf Emil Mannerheim alakját, aki nemcsak a Téli Palota táncparkettjén állta a báli szezonokat, de a szovjet támadásokkal szemben is sikeres, amint nem enged a Führernek sem Finnország boldogulásából.

Északon a sokgyermekes lappok közé érkezünk, mi kínáljuk őket a csónakból elővarázsolt Piparkakku-val (fűszeres keksz), cukros Vappu fánkkal és Laskioipullával (farsangi puffancs), ami igencsak illik a februári farsangi időhöz. A parton, a fák között, az utakon háncscsónakszerű szánt húzva, csordában vagy felmálházva alacsony termetű fehér foltos rénszarvasok csordaszámra.

Csónakunk hasít a vizeken, egyikből a másik tóba, a parton erdők, erdők, erdők. Az északi fény (Aurora Borcalis) pirkadó színeket hordoz égő vörössel keverve, a tavon ködfelhő jön mind közelebb, benne Jézusunk közelít. Kíváncsi Péterekként szaladnánk elébe, de hitünk gyarló, nem tudjuk, hol járhatóak a vizek. Képzeletünk vetítívásznán Juho Kusti Paasikivi elnök beszél, megnyitja éppen a tizenötödik nyári olimpiát, s az utolsó lángvivő elszalad saját szobra mellett a stadion bejáratánál (Vaaltonen alkotása), az ötvenöt éves csodafutó Paavo Nurmi belobbantja az olimpiai lángot. Ez az olimpia volt, ami nekünk, az ország minden magyarjának a legnagyobb sikert hozta: tizenhat aranyérmes, Papp Lászlónak a második olimpiai aranyát.

Már csak festményen láthatunk Bozótégetők-et (Eero Jarnevelt festménye), ám a „zöld arany” úsztatása még mindig szenzációs látnivaló, olyan, amilyenre Alexander Federley megfestette.

Csónakunk elhalad kicsiny faházak mellett, amikből sűrű füst árad. A füstös szauna a finn családi élet fontos színtere, a szocializáció és a nemzeti identitás együtthatója.

Északon a rénszarvasfarmon sok-sok más állat is futkos, kapirgál, rőfög, mekeg és béget, a színesen öltöző, prémes fejfedőkben melegedő számik (lappok) nagy kedvvel és hozzáértéssel kezelik birodalmukat.

Reguly Antal (1819–1858), aki két évet töltött Finnországban, az Athenaumban

teszi közzé élményekben gazdag tapasztalatait. Dugonics András regényeinek helyszíne Karélia, Kodolányi János jellemzésében az álmodozó magyarokkal állítja szembe a finnek realitásérzékét.

Maria „magányos csónakja”, az én „magányos csónakom” hajózik, úszik a vízen, a kivilágított Finnlandia palota (Alvar Aalto tervezése) fénye kerül bárkánk elé. A tavak partján Sibelius zenéje rázza a hatalmas erdőket, s a csónak tolakszik Lappföld felé, halak ugranak a levegőre a kristálytisza tengernyi tavakból, amelyek valahol, vadul, föld alatt vagy ég alatt összeölelkeznek a Bering-tengerrel. Jeges szél marcangolja a fákat, Murmanszknál befagyott a tenger, Péter-vára körülölelve, csak egy sávon tekint a világba, csak Suomi felé.

Raunio Maria magányos csónakot festett nekem. Bárkánk csak annyiban magányos, hogy nincsen a képen párja. De párjainkat, lelkünket, hazáinkat beleraktuk a csónaktérbe. S viszi, viszi a vízi alkotmány finn vizeken, magyar vizeken. Orra a jövő felé mutat utat!